

Diak

Emilia Itänen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK)
Viittomakieli ja tulkkauk
Opinnäytetyö, 2022

KYNÄ JA PAPERI VIESTIN VÄLITTÄJINÄ

PIIRROSMENETELMÄT KOMMUNIKAATION TUKENA

TIIVISTELMÄ

Emilia Itänen

Kynä ja paperi viestin välittäjinä – piirrosmenetelmät kommunikaation tukena

37 sivua ja 4 liitettä

Kevät 2022

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK)

Viittomakieli ja tulkkaus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka piirrosmenetelmiä käytetään kommunikaatiossa, miksi ne valitaan kommunikaatiomenetelmiksi ja millaisiksi eri ammattilaiset kokevat menetelmien käytön. Tarkoituksena oli myös tuoda enemmän tietoa piirrosmenetelmistä esille, sillä aiempaa vain piirtämiseen rajattua opinnäytetyötä ei ole tehty. Opinnäytetyössä tuotettiin yksi video piirrosmenetelmän käytöstä. Työn tilaajana toimi Diakonia-ammattikorkeakoulun DVINE-hanke.

Opinnäytetyössä suoritettiin avoin teemahaastattelu, ja haastateltavina oli yksi puhevammaisten tulkki, ja yksi puheterapeutti. Haastatteluiden tavoite oli selvittää, kuinka kaksi eri ammattilaista on kokenut piirrosmenetelmien käytön työssään ja mitä hyötyjä ja haasteita he näkevät menetelmissä. Haastateltavien määrän ollessa vähäinen tulee muistaa, että vastaukset eivät koske kaikkia puhevammaisten tulkki- tai puheterapeuttien näkemyksiä ja kokemuksia piirrosmenetelmien käytöstä.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin laadullista tutkimusmenetelmää. Opinnäytetyön tietoperustana on käytetty laajasti eri palvelujen verkkosivustoja, artikkeleita ja eri kommunikaatiomenetelmistä kertovia teoksia.

Videon tarkoituksena oli esitellä piirrosmenetelmän käyttöä esille, ja antaa esimerkkejä siitä, kuinka piirtämistä voi käyttää kommunikaatiossa, ja millaisia piirroksia voisivat olla. Materiaalina toimi DVINE-hankkeelta saatu englanninkielinen, hankkeen opiskelijoiden tuottama materiaali lääkärikäynnistä. Videon avulla voidaan levittää tietoisuutta piirtämisestä ja sen mahdollisuuksista, ja video voi myös kannustaa piirtämisen aloittamiseen kommunikaatiossa.

Opinnäytetyön tulosten perusteella vastauksia ei voi yleistää haastateltavien pienen määrän takia, mutta tuloksista voi ottaa neuvoja menetelmien käytön aloittamiseen. Kehitysideana opinnäytetyön jatkamiseen voisi olla piirrosmenetelmiä käyttävien asiakkaiden haastattelu.

Asiasanat: AAC-menetelmät, DVINE, nopea piirrosviestintä, piirrosmenetelmät, puheen rytmisessä piirtäminen, puhevammaisten tulkkaus

ABSTRACT

Emilia Itänen

Pen and paper as message deliverers – drawing methods in communication

37 pages and 4 appendices

Spring 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Humanities

Interpreter, Sign Language and Interpreting

The purpose of the thesis was to find out how drawing methods are used in communication, why they are chosen as communication methods, and what kind of professionals experience the use of methods. The aim was also to bring out more information about drawing methods, as no previous thesis limited to drawing has been carried out. The thesis produced one video on the use of the drawing method. The work was commissioned by the DVINE project of Diakonia University of Applied Sciences.

An open thematic interview was conducted in the thesis, and one interpreter for people with speech impairments and one speech therapist were interviewed. The aim of the interviews was to explain how two different professionals have experienced the use of drawing methods in their work and the benefits and challenges they see in the methods. In the event of a low number of interviewees, it should be borne in mind that the answers do not apply to all the views and experiences of interpreters or speech therapists with speech impairments on the use of drawing methods.

Qualitative research method was used in the thesis. The thesis work has been based on extensive use of websites, articles and works on different communication methods for various services.

The purpose of the video was to showcase the use of the drawing method, and to give examples of how drawing can be used in communication, and what the drawings could be like. The material was English language material from the DVINE project produced by the students of the project from a doctor's visit. Video can be used to spread awareness of drawing and its possibilities, and the video can also encourage people for starting drawing in communication.

Based on the results of the thesis, the answers cannot be generalised due to the small number of interviewees, but you can take advice on how to start using the drawing methods. The development idea for continuing the thesis could be to interview customers who use drawing methods in communication.

Keywords: AAC methods, drawing methods, drawing in the rhythm of speech, DVINE, interpreting, interpreting for people with speech impairment, quick drawing communication system

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusohjelma: Viittomakieli ja tulkkaus

Tekijä: Emilia Itänen

Opinnäytetyön nimi: Kynä ja paperi viestin välittäjinä – piirrosmenetelmät kommunikation tukena

Vuosi 2022

Sivumäärä: 37

Liitteiden määrä: 4

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka erilaisia piirrosmenetelmiä käytetään kommunikation tukena ja kuinka erilaiset ammattilaiset kokevat piirtämisen käytön työssään. Tarkoituksena oli myös tuoda enemmän tietoa piirrosmenetelmistä esille.

Opinnäytetyössä tein yhden videon, jossa käytän piirrosmenetelmää. Video tuotettiin Diakonia-ammattikorkeakoulun DVINE-hankkeelle.

Videon tarkoituksena oli näyttää, kuinka piirtämistä voidaan käyttää keskustelun apuna puhevammaisen ihmisen kanssa.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin yhtä puheterapeuttia ja yhtä puhevammaisten tulkkiä. Haastattelujen tavoite oli selvittää haastateltavien kokemuksia piirrosmenetelmien käytöstä. Haastattelun vastaukset eivät ole kaikkien puheterapeuttien tai puhevammaisten tulkkiä mielipiteitä.

Asiasanat: DVINE, piirrosmenetelmät, puhevammaisten tulkkaus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 DVINE-HANKKEEN KAUTTA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖHÖN	6
2.1 DVINE-hankkeen esittely	6
2.2 Covid-19 pandemian vaikutukset hankkeeseen ja opetusmateriaalien tarve	7
2.3 DVINE-hankkeen tarpeet opetusmateriaalille	7
3 PIIRROSMENETELMIEN ESITTELY	9
3.1 Nopea piirrosviestintä.....	9
3.2 Puheen rytmissä piirtäminen.....	11
3.3 Sanasta kuvaksi -hanke	12
3.4 Piirrosmenetelmät maailmalla	12
4 PUHEVAMMAISET HENKILÖT PIIRROSMENETELMIEN KÄYTTÄJINÄ 14	
4.1 Piirrosmenetelmiä käyttävät asiakasryhmät	15
4.2 Piirrosmenetelmät puhetta tukevana ja korvaavana kommunikaatiomenetelmänä	16
4.3 Tulkkauspalveluista lyhyesti.....	17
5 PIIRROSMENETELMIÄ KÄYTTÄVÄT KOMMUNIKAATION AMMATTILAISET	19
5.1 Puheterapeutin opinnot ja työnkuva	19
5.2 Puhevammaisten tulkin opinnot ja työnkuva	20
6 PIIRROSMENETELMIÄ ESITTELEVÄ VIDEO	23
6.1 Videon suunnittelu ja toteutus	23
6.2 Videon arviointi	24
7 OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KERUU	25
7.1 Kvalitatiivinen tiedonhankinta.....	25
7.2 Avoin teemahaastattelu asiantuntijoille	26
8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET JA ANALYSOINTI.....	28

8.1 Haastateltavien taustatiedot.....	28
8.2 Tulosten teemoittelu ja analysointi	29
8.3 Haastateltavien kokemukset ja suositukset piirrosmenetelmien käytöstä29	
8.3.1 Kokemuksia piirrosmenetelmien käytöstä	29
8.3.2 Kokemuksia piirrosmenetelmien käyttämisestä ulkomailla.....	30
8.3.3 Haastateltavien ajatuksia piirrosmenetelmien hyödyistä ja haasteista	31
9 POHDINTA	32
LÄHTEET.....	34
LIITE 1. HAASTATTELUKYSYMYSTEN RUNKO 1	38
LIITE 2. HAASTATTELUKYSYMYSTEN RUNKO 2	39
LIITE 3. VIDEOSSA KÄYTETTY MATERIAALI	40
LIITE 4. PUHEEN RYTMISSÄ PIIRTÄMÄLLÄ TUOTETTU VIDEO.....	42

1 JOHDANTO

Maailmassa on aina ollut ihmisiä, jotka ovat puhevammansa vuoksi tarvinneet apua kommunikaatiossaan. Ajan kuluessa tieto erilaisten vammojen ja puhevammojen synnystä ja niiden vaikutuksesta henkilöön on laajentunut. Yhteisillä sopimuksilla pyritään siihen, että ihmisten olisi helpompaa osallistua yhteiskunnassa, ja että kaikilla olisi tasavertaisempi mahdollisuus vuorovaikutukseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka eri piirrosmenetelmät tukevat vuorovaikutusta, ja miksi niitä käytetään kommunikaation tukena. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda piirrosmenetelmiä enemmän esille, jotta aiheesta kiinnostuneet voivat saada lisää tietoa eri piirrosmenetelmistä ja siitä, kuinka menetelmiä käytetään ja millaisissa tilanteissa menetelmät koetaan hyödyllisiksi.

Päädyin opinnäytetyössäni tähän aiheeseen, sillä erilaisista piirrosmenetelmistä on vielä verrattain vähän tietoa ja kirjallisuutta. Aiheesta ei ole tehty opinnäytetyötä aikaisemmin, ja halusin tarttua tilaisuuteen ja selvittää, millaiseksi työssään piirrosmenetelmiä käyttävät ammattilaiset kokevat menetelmät ja niiden käytön. Piirrosmenetelmien käyttö on kuitenkin helppoa ja nopeaa, joten halusin tietää, riittävätkö todella kynä ja paperi yksinään viestintään ja kommunikaation tukemiseen.

Opinnäytetyötä varten on suoritettu avoin teemahaastattelu, ja haastateltavia oli kaksi (2) tulkkaus- ja puhealan ammattilaista. Toinen haastateltavista oli pitkän uran tehnyt puhevammaisten tulkki, ja toinen puheterapeutti Hannele Merikoski, joka on myös kehittänyt nopean piirrosviestinnän menetelmän. Merikoski on mainittu nimeltä, koska hänet mainitaan opinnäytetyössä useaan eri otteeseen muun muassa piirrosmenetelmien käyttöön liittyen. Puhevammaisten tulkin anonymiteetti on opinnäytetyössä säilytetty.

Osana opinnäytetyötä olen tehnyt videon, jossa käytän menetelmänä puheen rytmisissä piirtämistä. Videon tilaajana oli Diakonia-ammattikorkeakoulun DVINE-

hanke, jonka avulla edistetään hyvinvointia, terveyttä ja tasavertaisuutta Vietnamin ja Nepalissa. Video on toteutettu englannin kielellä, jotta sitä voidaan myös jatkossa hyödyntää erilaisten Diakonia-ammattikorkeakoulun kansainvälisten projektien opetuksien tukena. Video on tekstitetty suomen kielelle.

2 DVINE-HANKKEEN KAUTTA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖHÖN

Opinnäytetyön työelämäyhteistyönä ja videon tilaajana toimi Diakonia-ammattikorkeakoulun DVINE-hanke, joka on kolmivuotinen hanke, joka alkoi vuonna 2019 ja päättyy vuonna 2022. Tässä kappaleessa kerron lyhyesti hankkeesta ja sen tarkoituksesta, mutta laajemmin aihetta on käsitellyt Ilari Hietala opinnäytetyössään Opetusmateriaaleja DVINE-hankkeeseen. (2020.)

2.1 DVINE-hankkeen esittely

DVINE-hankkeen tarkoituksena on ihmisarvon edistäminen Vietnamissa ja Nepalissa. Hankkeen tärkeimpiä tavoitteita ovat ihmisarvon edistäminen molemmissa maissa kehittämällä kokonaisvaltaisia työskentelytapoja oppimisperusteisiin opetussuunnitelmiin, parantaa maiden oppilaitoksien fyysisiä oppimisympäristöjä, sekä vahvistaa ja kehittää maiden opettajien pedagogista osaamista uusien opetusmenetelmien käytössä. Hankkeessa tuodaan esille moniammatillisuutta ja monikansallista yhteistyötä. Hankkeen projektipäällikkönä toimii lehtori Ari Nieminen. (DVINE. Project info.)

Hankkeen vetäjänä toimii Diakonia-ammattikorkeakoulu, mutta yhteistyökumppaneita löytyy Norjasta, Nepalista, Vietnamista ja Turkista. Hankkeessa on mukana yhteensä seitsemän (7) eri korkeakoulua yllä mainituista maista. (Diak. International Diak. Projects. Co-developing higher education in Nepal and Vietnam.)

Hankkeessa uusia menetelmiä hyödynnetään eri tavoilla, kuten simulaatiokoulutuksessa, jota varten mukana on uusia simulaationukkeja, joiden avulla harjoitellaan hoitotyötä simulaatioiden avulla. Menetelmiä hyödynnetään myös innovaatiotutkimuksessa ja yhteistyökehityksessä, ja esimerkiksi kiinnostusta viittomakielien hyödyntämiseen opetuksessa on ollut sekä Nepalissa, että Vietnamissa. (Diak. International Diak. Projects. Co-developing higher education in Nepal and Vietnam.)

2.2 Covid-19 pandemian vaikutukset hankkeeseen ja opetusmateriaalien tarve

Projektipäällikkö Ari Nieminen kertoo, että korona pandemia on tuonut hankkeeseen haasteita, vaikka hanke onkin alun perin suunniteltu toteutettavaksi suurimmalta osin etänä. Esimerkiksi Oslossa järjestettävä seminaari jouduttiin kokonaan perumaan matkustusrajoitusten takia. Verkkototeutus on kuitenkin mahdollistanut projektin toteutusta. Enemmän ihmisiä eri maista on päässyt osallistumaan hankkeen opetukseen etäyhteyksien välityksillä. (Diak. International Diak. Projects. Co-developing higher education in Nepal and Vietnam.)

Diakonia-ammattikorkeakoulun lehtori Ulla Niittyinperä kertoo vuonna 2021 julkaistussa Dvine-blogin artikkelissa Distance learning solutions and hybrid learning, että etäopetus ja fyysinen etäisyys opetuksessa toimi paremmin kuin odotettiin. Osa tunneista toteutettiin myös hybridimallina, jolloin osa oppilaista oli läsnä ja osa etänä. Haasteita opetuksen suunnittelussa toteutti eri aikavyöhykkeiden väliset aikaerot. (Niittyinperä, 2021.)

Projektin suunnittelussa ja toteutuksessa oli tärkeää, että osallistujilla oli mahdollisuus osallistua tunneille, vaikka internetyhteys olisi heikko. Tämän lisäksi oli tärkeää, että ohjelma, jota tuntien pitämiseen käytettiin, olisi mahdollisimman helpokäyttöinen sekä osallistujille, että opettajille. Projektissa käytettiinkin Zoomia, joka osoittautui hyväksi valinnaksi sekä laadun, että helpokäyttöisyyden vuoksi. Projektissa käytettiin opiskelun tukena myös monia muita verkkosivuja ja sovelluksia, kuten Google Jamboardia ja Youtubea. (Niittyinperä, 2021.)

2.3 DVINE-hankkeen tarpeet opetusmateriaalille

Idea opetusmateriaalin toteuttamisesta lähti opinnäytetyön ohjaajaltani. Hän on toiminut Dvine-hankkeen parissa, ja pitänyt tunteja viittomakielestä ja eri kommunikaatiomenetelmistä. Hankkeeseen on aikaisemmin tuotettu materiaaleja Ilari Hietalan toimesta hänen opinnäytetyössään vuodelta 2020, mutta piirtämisen ol-

lessa vielä vähän käytetty menetelmä tulimme tulokseen, että piirtämällä toteutettu video voisi olla hyödyksi Diakonia-ammattikorkeakoulun tulevaisuuden hankkeille.

Materiaali videoon tuli opinnäytetyön ohjaajalta ja hankkeelta, ja materiaalin on tuottanut Dvine-hankkeen opiskelijat Vietnamista ja Nepalista. Materiaali liittyy terveysalaan, ja materiaalissa on aiheena käynnit lääkärissä ja mitä lääkärikäynnillä voi tapahtua erilaisten fraasien muodossa.

Alkuperäinen idea oli toteuttaa video suomen kielellä ja tekstittää se englanniksi, mutta kansainvälisyyden vuoksi tulin johtopäätökseen, että englanninkielinen video ja suomenkielinen tekstitys palvelee kohdeyleisöä paremmin, sillä myös videossa käytetty materiaali on alun perin toteutettu englannin kielellä.

3 PIIRROSMENETELMIEN ESITTELY

Erilaisia piirrosmenetelmiä käytetään puhetta tukevin ja korvaavina kommunikaatiokeinoina. Piirrosmenetelmät eivät vaadi erityistä lahjakkuutta, vaan kuka tahansa voi ottaa menetelmän käyttöön, menetelmä vaatii vain kynän ja paperin. Piirtäminen tukee myös tarkkaavuuden ohjaamista. (Aivoliitto. Piirtäminen.) Piirrosmenetelmiä voidaan käyttää niin lapsien, kuin aikuisten puhevammaisten asiakkaiden kanssa. Piirtämistä ei kuitenkaan tarvitse rajoittaa vain puhevammaisiin asiakkaisiin, vaan menetelmiä voi hyödyntää esimerkiksi päiväkodissa (Hildén, s. 135).

Piirrosmenetelmien käyttöönotto on helppoa, kunhan vain menetelmiä käyttävät aikuiset ymmärtävät, että tärkeää menetelmässä ei ole se, että piirrokset olisivat hienoja, vaan se, että asiakas saa ilmaistua itseään. Piirrosmenetelmien käyttö voi tuntua aluksi hankalalta, mutta harjoittelun myötä se helpottuu, ja menetelmä on palkitseva silloin, kun asiakas saa viestinsä ilmaistuksi. (Merikoski 2012, s. 70.)

3.1 Nopea piirrosviestintä

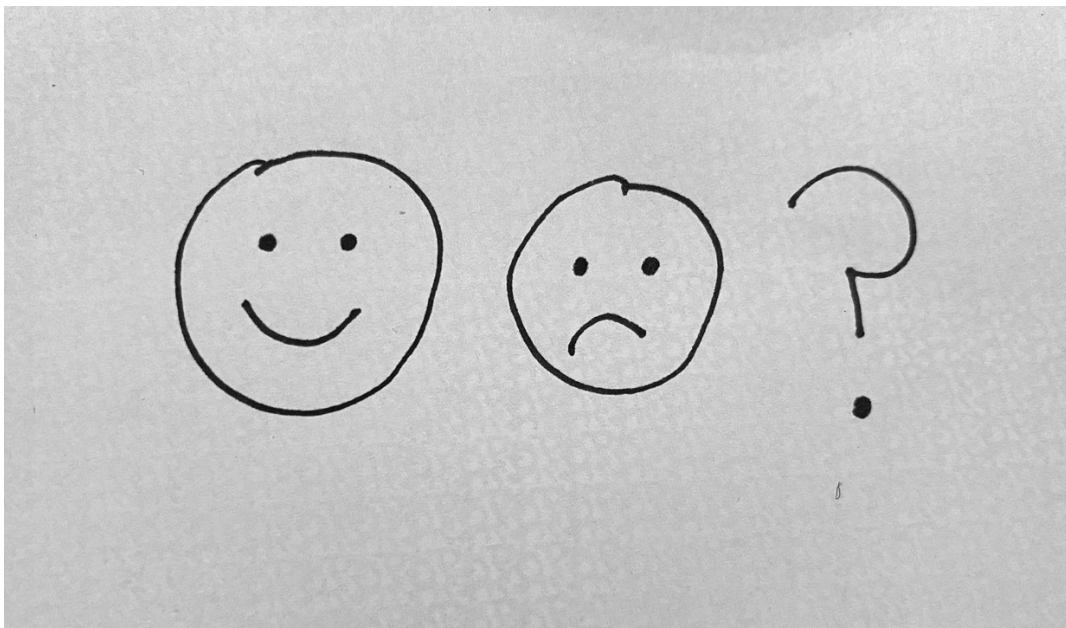
Nopea piirrosviestintä tai nopea piirrosmenetelmä, on puheterapeutti Hannele Merikosken kehittämä piirrosmenetelmä, jonka hän kehitti tehdessään töitä leikkikäisen CP-vammaisen lapsen kanssa. Hän koki, että vaikka lapsella oli erilaisia korvaavia kommunikaatiomenetelmiä käytössä, niin lapsella olisi silti enemmän kerrottavaa. (Hannele Merikoski, henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2021.)

Nopeassa piirrosviestinnässä paperille piirretään eri vaihtoehtoja ja kysymysmerkki. Se, kuinka paljon vaihtoehtoja piirretään, riippuu täysin asiakkaasta ja hänen kielellisestä kehityksestään. Jos esimerkiksi tiedustellaan asiakkaalta, onko hänen päivänsä ollut hyvä, huono vai kenties jotain muuta, niin piirretään hymynaama, surunaama ja kysymysmerkki. Kysymysmerkin tehtävä on olla vaihtoehtona muulle vastaukselle, josta ei ole piirretty kuvaa. Menetelmän käytön

aloittamista ei tarvitse jännittää, sillä piirrosten ei tarvitse olla taideteoksia, sillä jokainen kuva käydään yksitellen läpi. Tärkeää on nopea piirtäminen, ettei esimerkiksi lapsiasiakas turhaudu. Tosin, vaikka piirtämisen tulisikin olla nopeaa, tulee menetelmää käyttäessä ottaa huomioon, että se tarvitsee aikaa. Joskus asiakkaan asian tuominen esille saattaa kestää pidemmänkin ajan, sillä piirtäminen on työlästä, ja piirtämisen voi joutua aloittamaan alusta. (Papunet. Tietoa. Nopea piirrosviestintä.) Piirtämisessä onkin tärkeää muistaa, että mikäli asiakkaan asiaa ei saada selville, voi olla parasta aloittaa piirtäminen alusta. Tällöin asiakkaalta voi tiedustella, haluaako hän aloittaa alusta vai haluaako hän kertoa jostakin muusta asiasta. Piirtämisen päätteeksi on vielä hyvä tarkistaa asiakkaalta, oliko tämä asia se, minkä hän halusi kertoa. (Merikoski 2012, s. 72.)

Nopea piirrosviestintä on hyvä kommunikaatiokeino erityislasten kanssa. Lapsille on tärkeää saada kertoa päivän tapahtumia. Jos lapsi ei kuitenkaan puhu, voidaan ajautua siihen tilanteeseen, että lapsi ei pääse kertomaan asioista, ellei hänellä ole käytössään puhetta tukevaa tai korvaavaa kommunikaatiomenetelmää. Lapsen ilmeet, eleet, kehon kieli ja ääntelyt voidaan myös helposti ymmärtää väärällä tavalla. Nopea piirrosviestintä on helppo ja nopea keino siihen, että lapsi saa asiansa ilmaistua. (Papunet. Tietoa. Nopea piirrosviestintä.)

Nopea piirrosviestintä sopii käytettäväksi kaikenikäisten kanssa, ja se on hyvä käytettäväksi esimerkiksi tilanteissa, joissa ei ole mahdollisuutta käyttää muita kommunikoinnin apuvälineitä tai niitä ei ole saatavilla (Papunet. Tietoa. Nopea piirrosviestintä).

KUVA 1. Esimerkki nopeasta piirrosviestinnästä. Näin voisi kysyä esimerkiksi oliko päiväsi hyvä, huono vai jotain muuta?

3.2 Puheen rytmissä piirtäminen

Puheen rytmissä piirtäminen on nimensä mukaisesti sitä, että piirretään puheen rytmissä. Piirtäminen ei kuitenkaan ole nopeaa, vaan tempoltaan hitaampaa ja rauhallisempaa kuin nopea piirrosviestintä. Myös puheen rytmissä piirtäminen sopii kaikenikäisille.

Puheen rytmissä piirtämistä voi lasten kanssa käyttää esimerkiksi satujen kertomisessa. Piirrokset auttavat lasta keskittymään ja ymmärtämään satua. On tärkeää, että piirtäminen tehdään puheen rytmissä. Tällöin myös puhe selkiytyy ja hidastuu, mikä myös auttaa lasta ymmärtämisessä. (Merikoski 2020, piirtäminen esteettömän viestinnän keinona.)

Puheen rytmissä piirtäminen voi toimia myös ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Menetelmä kiinnittää lapsen huomion, ja saa näin lapsen keskittymään asian käsittelyyn. Menetelmä sopii myös afaattisten henkilöiden kanssa käytettäväksi, sillä katse suuntautuu piirtämiseen ja voi näin ollen helpottaa ymmärtä-

mistä. Tulevia tapahtumia voi myös esimerkiksi piirtää, sillä se auttaa jäsentämään sitä, mitä on tapahtumassa. (Koslonen & Nisula, 2019, piirtäminen viestinnän ja tulkkauksen tukena.)

3.3 Sanasta kuvaksi -hanke

Sanasta kuvaksi -hanke on kolmivuotinen hanke, jonka tarkoituksena on kääntää sosiaalihuollon asiakirjoja sarjakuviksi. Hanke käynnistyi vuonna 2020. Hankkeen avulla halutaan helpottaa esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten henkilöiden asiointia. Hankkeessa sarjakuvakäännöksiä kutsutaan sarjakuvasopimuksiksi. (Ketola & Pitkäsalo 2020, Kielellistä saavutettavuutta sarjakuvan keinoin.)

Hankkeessa sarjakuvailmaisua tarkastellaan niin sanotusti omana kielenään, ja käännöstyötä tehdään verbaalisesta kielestä sarjakuviksi. Tavoitteena on selvittää, voiko sarjakuvitus tehdä oikeudellisista teksteistä helpommin ymmärrettäviä asiakasryhmille, joilla on kielen ymmärtämisen vaikeuksia. (Ketola & Pitkäsalo 2020, Kielellistä saavutettavuutta sarjakuvan keinoin.)

Sarjakuvien kieli ei kuitenkaan ole universaalialia tai neutraalia, vaan kuvallinen viestintä on myös kulttuurisidonnaista. Lukijan tulee myös sarjakuvia lukiessa ymmärtää esimerkiksi sarjakuvan visuaalinen rakenne. Näitä ovat esimerkiksi mihin suuntaan sarjakuvaa luetaan, eri puhekuplien merkitykset, sekä efektit ja symbolit. (Ketola & Pitkäsalo 2020, Kielellistä saavutettavuutta sarjakuvan keinoin.)

3.4 Piirrosmenetelmät maailmalla

Aluksi piirrosmenetelmistä kommunikoinnin tukena oli haastavaa löytää tietoa englanniksi. Tietoa kuitenkin lopulta löytyi jonkin verran, ja piirrosmenetelmien käyttö kommunikaatiossa on yleistä myös muualla maailmassa.

National Aphasia Associationin artikkelissa Visual Art and Aphasia (i.a.) esimerkiksi kerrotaan, kuinka piirtämistä käytetään afasiaa sairastavan henkilön kanssa

kommunikaatiossa. Artikkelissa mainitaan, että sanonnan kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa merkitys korostuu varsinkin silloin, jos henkilöllä on puheen tuoton vaikeuksia. Piirtämistä ja taidetta käytetäänkin terapiamuotona, ja esimerkiksi Oiytbia Johnston käsittelee aihetta artikkelissaan *Helping the Client Confronted with Aphasia Improve his Communication Skills through the Use of Art Therapy* (2015). Tavoitteena oli antaa afasiaa sairastaville asiakkaille mahdollisuus itsensä ilmaisuun ja päätösten tekemiseen. (Johnston 2015, artikkelin tiivistelmä.)

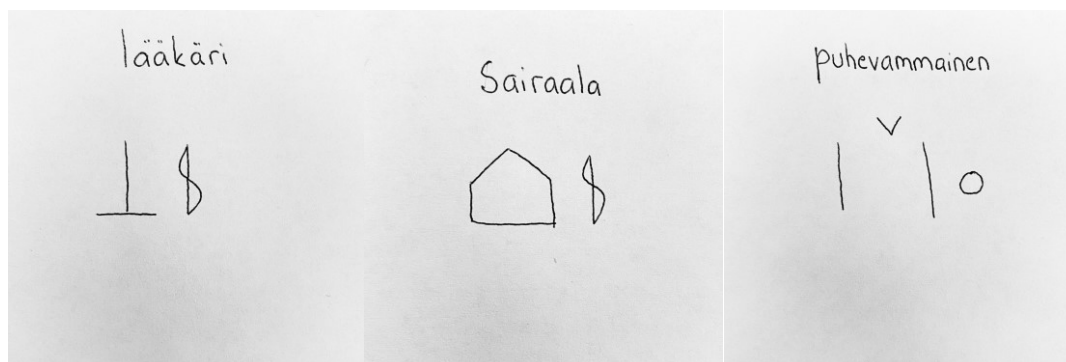
Piirtämistä suositellaan menetelmäksi afaatikon kanssa. Piirtämisen aloittamisen avuksi on useita neuvoja. Näitä ovat muun muassa se, että esimerkiksi repussa olisi aina mukana kynä ja paperia, piirroksia olisivat isoja ja selkeitä ja puheen käyttö piirtämisen tukena. Myös esimerkiksi eri nykyaikaisten valkotaulusovellusten käyttäminen on vaihtoehto, jolloin kynää ja paperia ei tarvitse olla saatavilla. (Lingraphica. *Drawing to Communicate*.)

Maaliskuussa 2022 julkaistussa *Drawing Talking: Listening to Children With Speech Sound Disorders* nimisessä tutkimuksessa tutkittiin 124 australialaisten 4–5-vuotiaiden lasten näkemystä puhumisesta piirroksien avulla. Lasten vanhemmat ja opettajat olivat huolissaan lasten kielen kehityksestä. Tutkimuksessa lapset saivat piirtämisen avulla kertoa ajatuksiaan ja tunteitaan siitä, millaiseksi he kokevat puhumisen. Osallistujat kuvasivat puhumista esimerkiksi piirtämällä puhekuplia, suita ja korvia. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että lapset pystyvät ilmaisemaan tunteitaan puhumisesta piirtämisen avulla. (McCormack ym. 2022, tutkimuksen tiivistelmä.)

4 PUHEVAMMAISET HENKILÖT PIIRROSMENETELMIEN KÄYTTÄJINÄ

Noin 65 000 suomalaisella on jonkinlainen puhe- tai kommunikointivaikeus. Puhevammainen ihminen on kuuleva ihminen, joka ei pysty toimimaan sujuvasti puheen avulla arkisissa kommunikointitilanteissa, eli silloin puheen ymmärtäminen ja/tai tuottaminen on henkilölle vaikeaa. Puhevammaan liittyy usein myös se, että henkilöllä on vaikeuksia lukemisessa ja kirjoittamisessa (Papunet. Tietoa. Mitä on puhevammaisuus?) Maailmassa on monia eri syistä johtuvia puhevammoja. Vamman tai sairauksien seurauksena voi toiselle olla puhuminen vaikeaa, kun taas toisella se voi olla epäselvää. Toisilta puhe voi puuttua kokonaan. Puhevammat voivat syntyä monesta eri syystä. Yleisiä syitä puhevamman syntyyn voivat olla esimerkiksi CP-vamma, kehitysvamma tai kielellinen eritysvaikeus. (Selko.) Vammat voivat johtua synnynnäisistä tekijöistä tai tulla myöhemmällä iällä, esimerkiksi onnettomuuden, aivoverenkiertohäiriön tai sairauden seurauksena (Puhevammaistenviikko. Puhevammaisuus).

Puhetta tukevista ja korvaavista kommunikaatiomenetelmistä käytetään joskus termiä AAC. Lyhenne AAC tulee englannin kielestä ja tarkoittaa Augmentative and Alternative Communication. (Savas i.a.) Jokaiselle, joka tarvitsee, pyritään löytämään sopiva ja sujuva keino kommunikointiin. Henkilöstä riippuen näitä kommunikaatiomenetelmiä voivat olla esimerkiksi viittomat, kuvat, eleet, kirjoittaminen ja piirtäminen. Kun kommunikointi tapahtuu kuvilla, bliss symboleilla tai kirjoittamalla, tarvitaan myös muita apuvälineitä, jotka tukevat kommunikoinnissa. Tällaisia apuvälineitä voivat olla muun muassa erilaiset kommunikointitaulut, kommunikointikansiot, puhelaitteet, kirjoitetut viestit puheeksi, kommunikointiohjelmat sekä ääniproteesit ja puheäänen vahvistimet. Lisäksi tietokoneet, tabletit ja muut kirjoittamisen ja lukemisen apuvälineet voivat auttaa opiskelussa ja itsenäisessä toiminnassa. (Papunet. Puhetta korvaava kommunikointi.)

KUVA 2. Bliss symbolit lääkärielle, sairaalalle ja puhevammaiselle. Bliss-kieli on oma kielensä, ja sen merkit ovat ennalta määrättyjä.

4.1 Piirrosmenetelmiä käyttävät asiakasryhmät

Edellä olevassa kappaleessa mainittiin, puhevamman syntyyn olevan monia erilaisia syitä. Puhevammaisuus itsessään ei ole yksittäinen diagnoosi, vaan puhevammaisella ihmisellä voi olla eri diagnooseja ja syitä, jotka vaikuttavat puhevamman syntyyn ja kommunikoinnin vaikeuksiin. (Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Tietoa. Puhevammaisuuden kirjo.)

Puhevammat voivat olla synnynnäisiä, jolloin ne johtuvat esimerkiksi Cp-vammasta. CP-vamma tai CP-oireyhtymä, eli cerebral palsy, on yleisin lapsuudessa diagnosoitu pitkäaikaista kuntoutusta vaativa oireyhtymä. Suomessa on noin 6000–7000 ihmistä, joilla on CP-vamma. Vamman aiheuttava aivovaurio syntyy sikiölle raskauden aikana, synnytyksessä tai varhaislapsuudessa. CP-vamma ilmenee motorisina häiriöinä, esimerkiksi lihaksien jäykkyytenä, joka vaikuttaa asentoon, ryhtiin ja kehon liikkeisiin. Myös koordinaation häiriöitä, heikkoa lihasvoimaa ja motoriikan kontrollin vaikeuksia voi esiintyä. CP-vamma voi vaikeuttaa puheen lihasten tahdonalaisia liikkeitä, jolloin puhe voi olla epäselvää ja puheen tuottaminen vaikeutuu. (CP-liitto. CP-vamma.)

Puhevammaisuutta voi ilmetä myös myöhemmin elämässä, jolloin syynä on esimerkiksi sairaus tai onnettomuus. Aikuisiällä puhekyvyn menettämiseen johtavia sairauksia ovat esimerkiksi MS-tauti, ALS tai jokin muistisairaus. Nämä sairaudet

tuhoavat aivokudosta ja keskushermostoa, mikä voi johtaa puhevaikeuksien syntyyn. (Kivimäki, 2019.) Myös afasia on yksi aikuisiän yleisistä kielellisistä häiriöistä. Afasia johtuu aivoverenkierron häiriöstä. Afasian oireina puheessa ovat erilaiset puheen ymmärtämisen ja tuottamisen vaikeudet. Afasiassa ongelma on viestinnässä, ei henkilön kyvyssä ajatella. (Aivoliitto. Puheen ja kielen häiriöt. Afasia ja dysartria.)

Yksi piirrosmenetelmiä käyttävä asiakasryhmä on kehitysvammaiset. Kehitysvamma tarkoittaa vaikeutta oppia ja ymmärtää asioita, ja sen vaikeusaste voi vaihdella lievästä vaikeaan kehitysvammaan. Kehitysvammaan voi olla monia eri syitä. Näitä ovat esimerkiksi äidin raskaudenajan alkoholinkäyttö, synnytyksessä aiheutunut hapenpuute ja lapsuusiän sairaus. Aina syytä kehitysvammaan ei kuitenkaan löydy. (Kehitysvammaliitto. Kehitysvammaisuus.)

4.2 Piirrosmenetelmät puhetta tukevana ja korvaavana kommunikaatiomenetelmänä

Eri kommunikaatiomenetelmät voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan, ei-avusteiseen ja avusteiseen kommunikaatioon. Ei-avusteinen kommunikaatio on sitä, minkä ihminen tuottaa itse. Esimerkiksi puhe, eleet, ilmeet ja viittomat ovat ei-avusteista kommunikointia. Avusteinen kommunikaatio taas tarkoittaa sitä, kun ilmaisu ei ole fyysisesti kiinni ihmisessä itsessään. Avusteisilla kommunikaatiomenetelmillä voidaan viitata muun muassa kuviin, esineisiin, kirjaimiin, sanoihin ja lauseisiin. (Savas i.a.) Piirrosmenetelmät kuuluvat avusteisiin kommunikaatiomenetelmiin.

Piirrosmenetelmät toimivat useimmiten puhetta tukevana menetelmänä, eivät niinkään korvaavana. Ei tosin ole mahdotonta, että piirtäminen toimisi korvaavana kommunikaatiokeinona, mutta yleensä sitä ei käytetä yksinään, vaan jonkin toisen menetelmän ohella. Piirtäminen toimii hyvin keskustelun tukena, ja piirtämisen avulla voidaan selvittää asiakkaan omia mielipiteitä ja ajatuksia. Piirtämisellä tarkoitetaan luoda tuettua keskustelua, eikä tyytyä vain kyllä tai ei kysymykseen. (Hildén 2012, s. 136–137.)

Kommunikaatiomenetelmän käyttöönotto vaatii kommunikaatio-ohjausta. Kommunikaatio-ohjaus on kunnan sosiaalitoimen myöntämää sopeutumisvalmennusta. Tarkoituksena on antaa puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen ohjausta puhevammaiselle ihmiselle ja hänen lähipiirilleen. Kommunikaatiomenetelmän valinta riippuu puhevammaisen henkilön tarpeesta, motoriikasta ja kognitiivisesta toimintakyvystä. Kommunikaatiomenetelmiä voivat olla esimerkiksi tukiviittomat, yksilöllisesti rakennettu kommunikointikansio tai jokin muu tapa, esimerkiksi piirtäminen tai kuvien käyttö. (Laine, Roisko & Selin-Grönlund, 2019, kommunikaatio-ohjaus ja opetus.)

4.3 Tulkkauspalveluista lyhyesti

Tulkkauspalvelulaki on Suomen lakiin vuonna 2010 lisätty laki, jonka mukaan jokaisella vammaisella henkilöllä on oikeus toimia yhdenvertaisena kansalaisena. (L133/2010). Lain avulla tätä pyritään edistämään. Vastuu tulkkauspalveluiden järjestämisestä on Kansaneläkelaitoksella.

Tulkkauksella tarkoitetaan jollakin puhetta korvaavalla kommunikaatiomenetelmällä tapahtuvaa viestin välittämistä. Tulkkaustilanteessa on aina vähintään kaksi osapuolta tulkin lisäksi. Tulkkaus voi tapahtua lähi- tai etätulkkauksena. (Kela, Vammaisten tulkkauspalvelu.)

Vammaisten tulkkauspalvelua voi saada, jos kolme kriteeriä täyttyy. Näitä ovat puhevamma, kuulovamma tai kuulonäkövamma, kotikunta Suomessa, sekä kyky ilmaista itseään tulkkauksen avulla, ja käytössä on toimiva kommunikaatiomenetelmä. (Kela. Vammaisten tulkkauspalvelu.)

Puhevammaisen henkilö voi hakea tulkkauspalvelua Kelasta, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, jolloin kunta on velvollinen palvelun järjestämiseen. Palvelu on maksutonta. Aluksi tulee täyttää tulkkauspalveluhakemus, johon tarvitsee liittää asiantuntijan, esimerkiksi lääkärin tai puheterapeutin lausunto, josta käy ilmi muun muassa puhevamman aiheuttaja, kommunikaatiomenetelmä ja millaisiin tilanteisiin tulkkausta tarvitaan. Tulkkauspalvelua puhevammaisen tai

kuulovammainen voi saada vähintään 180 tuntia vuodessa, kuulonäkövammainen vähintään 360 tuntia vuodessa, mutta lisätunteja voi kuitenkin tarvittaessa hakea. (Kela. Vammaisten tulkkauspalvelu.)

Tulkausta voi hakea melkein pä mihin tahansa tilanteeseen. Tulkkauspalvelua voi käyttää muun muassa työelämässä, harrastuksissa ja opiskelussa peruskoulun jälkeen. Peruskoulun aikana kunta on velvoitettu tulkkauksen järjestämiseen. Tulkkauspalveluja voi käyttää myös kaikkeen muuhun asiointiin vapaa-ajalla. Asiakas voi esimerkiksi tilata tulkin mukaan ulkomaanmatkalle. On kuitenkin otettava huomioon, että tulkkauspalveluihin ei kuulu avustus, eli jos asiakas tarvitsee tulkin lisäksi avustajaa, on hänen hoidettava sellainen vielä erikseen. (Kela. Vammaisten tulkkauspalvelu.) Tulkkauspalvelun käyttöä ei kannata jännittää, sillä tulkkauspalveluiden käyttöön annetaan hyvä ja laaja perehdytys (Tikoteekki).

Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa käyttämiinsä tulkkeihin tulkkilistan avulla. Listaasi asiakas merkitsee Kelan avulla tulkit, joita haluaa käyttää, ja näin ollen, kun asiakas tilaa tulkin, pyritään siihen, että tulkki on hänen listastaan. Listan avulla voidaan vaikuttaa muun muassa tulkkeihin, joita haluaa käyttää esimerkiksi työelämässä tai vapaa-ajalla. Tulkkilistaasi voi ehdottaa tulkkeja esimerkiksi oman kotikunnan palveluntuottajista. (Kela. Vammaisten tulkkauspalvelut. Tulkkilista.)

5 PIIRROSMENETELMIÄ KÄYTTÄVÄT KOMMUNIKAATION AMMATILAISET

Piirrosmenetelmiä työssään voivat käyttää monet sosiaali- ja terveystieteiden työntekijät sekä puheterapeutit ja puhevammaisten tulkit. Tässä opinnäytetyössä keskityn pelkästään puheterapeutteihin ja puhevammaisten tulkkkeihin, mutta tulee ottaa huomioon, että piirrosmenetelmiä voivat käyttää laajasti myös muut ammattilaiset, esimerkiksi päiväkotien tai koulujen henkilökunnat.

5.1 Puheterapeutin opinnot ja työnkuva

Puheterapeutti on filosofian maisterin (120 op) tutkinnon suorittanut puhe- ja kommunikaatioalan ammattilainen. Suomessa puheterapeutiksi eli logopedian alaa voi opiskella tällä hetkellä kuudessa eri yliopistossa, joista yksi on ruotsinkielinen Åbo Akademi. Opintojen suoritus aika on viisi vuotta. (Valmennuskeskus. Logopedian opiskelu & Åbo Akademi. Logopedian koulutusohjelma.)

Logopedian opinnot sisältävät monipuolisesti eri opintoja. Näitä ovat muun muassa lääke- ja kielitieteen opinnot sekä psykologian opinnot sivuaineena. Opintojen aikana suoritetaan myös useita työelämälähtöisiä harjoitteluita. Valmistuttuaan puheterapeutti voi hakea merkintää terveydenhuollon rekisteriin ja toimia näin laillistettuna puheterapeutina. Puheterapeuttien työllistymisnäkymät Suomessa ovat hyvät, ja valmistuneet usein työllistyvät puheterapeuteiksi. Työllistyminen on mahdollista niin julkiselle sektorille kuin yksityisellekin. (Valmennuskeskus. Logopedian opiskelu.)

Puheterapia on lääkinällistä kuntoutusta, ja asiakkaita on lapsista vanhuksiin. Puheterapian tarkoituksena on parantaa asiakkaan toiminta- ja kommunikaatio-kykyä normaalissa arkielämässä. Puheterapiasta voi olla hyötyä moniin erilaisiin kommunikaation vaikeuksiin, joita voivat olla esimerkiksi puheen ja kielen kehityksen viivästymä, epäselvä puhe, puheen tuoton ja ymmärtämisen vaikeudet ja erilaiset kommunikointia vaikeuttavat sairaudet. (Coronaria. Puheterapia.)

Puheterapeutti tekee arvioinnin asiakkaan kommunikointihäiriöstä ja kuntoutussuunnitelmasta. Puheterapian sisältö suunnitellaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeitten mukaan, ja siihen vaikuttavat muun muassa häiriön syy, vaikeusaste ja asiakkaan toimintaympäristö. Puheterapian tavoite on aina taata asiakkaalle mahdollisimman toimiva kommunikaatio- ja toimintakyky. (Vernerin. Puhe- ja kommunikaatioterapia.)

Kommunikaatio-ongelman laajuudesta riippuen voidaan asiakkaalle valita jokin korvaava kommunikaatiomenetelmä. Tavallisimpia menetelmiä ovat tukiviittomat, kuvat, sekä kirjoitus- tai piirroskommunikointi. (Vernerin. Puhe- ja kommunikaatioterapia.)

5.2 Puhevammaisten tulkin opinnot ja työnkuva

Puhevammaisten tulkki on joko alemman ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut tai puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnon suorittanut tulkkausalan ammattilainen.

Puhevammaisten tulkki toimii viestinvälittäjänä puhevammaisen asiakkaan keskustelukumppanille. Tulkkaustilanteessa tulkki kääntää asiakkaan viestin puhekielelle. Tulkki on keskustelutilanteessa puolueeton, eikä hän saa itse osallistua keskusteluun omilla mielipiteillään. Tulkki hallitsee eri kommunikaatiokeinot ja vuorovaikutuksen, ja on perehtynyt erilaisiin vammaisryhmiin. Tulkki kunnioittaa työssään asiakkaan itsemääräämisoikeutta. (Kela. Tulkin kanssa työskentely.)

Puhevammaisten tulkiksi voi kouluttautua korkeakoulutasolla Suomessa kahdessa eri korkeakoulussa, Diakonia-ammattikorkeakoulussa Turussa sekä Humanistisessa-ammattikorkeakoulussa Kuopiossa. Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun-kampuksen opetus ollaan siirtämässä syksyllä 2023 Helsinkiin (Diak. Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus). Alempi ammattikorkeakoulututkinto

kestää yhteensä neljä (4) vuotta, ja on laajuudeltaan 240 opintopistettä. Molemmat korkeakoulut ovat sisällyttäneet opetukseensa myös pedagogisia opintoja, jotka mahdollistavat toimimisen tulkin lisäksi myös kommunikaatio-ohjaajana.

Koulutuksen aikana opiskelija hankkii vahvan osaamisen kommunikaatiokeinoista ja toiminnasta tulkkina asiakastyössä. Tulkiksi valmistuva osaa toimia monipuolisesti erilaisissa tulkkausta vaativissa tilanteissa, kuten asiointi- ja opiskelutilanteissa. (Diak. Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus.)

Koulutuksen ja opiskelun aikana opiskelijat oppivat laajasti eri kommunikaatio- ja tulkkausmenetelmistä, tulkin etiikasta ja laeista, kehityspsykologiasta sekä erilaisista vammairyhmistä. Koulutukseen sisältyy harjoittelujaksoja, jonka aikana opiskelijat pääsevät tulkin mukana kentälle kohtaamaan erilaisia asiakkaita ja harjoittelemaan erilaisten tulkkausmenetelmien käyttöä. (Diak. Opinto-opas. Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus.)

Tulkiksi voi opiskella myös erikoisammattitutkinnon kautta. Tutkinnon suorittaminen kuitenkin vaatii sen, että hakijalla on jo ennestään vahvaa työkokemusta, sekä tutkinto sosiaali- ja terveysalalta, tai kasvatusalalta. Koulutus mahdollistaa valmiudet työskennellä tulkkina ja kommunikaatio-ohjaajana. Koulutuksen pituus on noin 1,5–2 vuotta, ja laajuudeltaan 180 osaamispistettä. Koulutus on omakustanteinen. (Riveria. Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto.)

Tulkin rooli on asia, joka herättää monissa hämmennystä, jos he eivät ole varmoja siitä, mitä tulkit tarkkaan sanoen tekevät. Tulkin rooli ja ammattisäännöstö on sama kaikilla, oli sitten kyseessä puhutun kielen, viittomakielen tai puhevammaisten tulkki.

Tulkkia sitoo vaitiolovelvollisuus. Tulkki ei siis saa kertoa tulkkaustilanteen tapahtumista ja tulkkauksen sisällöstä eteenpäin, eikä hän saa paljastaa osapuolien henkilöllisyyksiä. Tulkki tulkkaa kaiken, mitä tulkkaustilanteessa puhutaan, eikä tulkki saa jättää asioita tulkkaamatta. Tulkin ei kuitenkaan tarvitse tulkata sanasta sanaan, mutta kuitenkin asia tulee tulkata mahdollisimman tarkasti. (Kela. Tulkin kanssa työskentely.)

Tulkki on työssään neutraali. Tulkki ei saa tuoda julki omia mielipiteitään, hän ei tee omia lisäyksiä tulkkaukseen, eikä hän jätä mitään tulkkeesta pois. Tulkin on tärkeää tietää, milloin hän ei voi hyväksyä toimeksiantoa. Toimeksiannon hylkäämiseen voi olla syynä esimerkiksi tulkin voimakas tunnesuhde asiaan, tulkki on jollakin tapaa asianosainen tai hänellä on tulkattavien kanssa esimerkiksi riita- tai velkasuhde. (Kela. Tulkin kanssa työskentely.)

Tulkki ei toimi avustajana. Tulkki voi kuitenkin auttaa esimerkiksi pyörätuolin työntämisessä tai pienissä avustustehtävissä, kuten ulkovaatteiden pukemisessa. Ensisijaisesti tulkki kuitenkin toimii keskustelun mahdollistajana ja viestin välittäjänä, joten jos asiakas ei ole varma, että tarvitseeko paikalle tulkin vai avustajan, voi olla paras vaihtoehto, että molemmat tulevat. Avustaja tekee asiakkaan puolesta ne asiat, jotka asiakas ilman vammaansa tekisi itse. (Mokoma. Tulkin ja avustajan tehtäväkuva.)

6 PIIRROSMENETELMIÄ ESITTELEVÄ VIDEO

Opinnäytetyötä varten toteutin yhden videon, jossa käytän puheen rytmissä piirtämistä. Video on toteutettu englannin kielellä, mutta se on tekstitetty myös suomen kielelle.

6.1 Videon suunnittelu ja toteutus

Alun perin ideana oli toteuttaa kaksi eri videota, joissa toisessa menetelmänä olisi ollut nopea piirrosviestintä, ja toisessa puheen rytmissä piirtäminen. Aikataulujen takia kuitenkin päädyin vain yhden videon toteuttamiseen, jossa menetelmänä toimii puheen rytmissä piirtäminen. Videon kuvaaminen tuli alun perin suorittaa alkuvuodesta 2022, mutta toteutus venyi huhtikuulle 2022.

Materiaali videoon tuli DVINE-hankkeelta. Materiaali on englanninkielinen sosi-aali- ja terveysalaan liittyvä lääkärikäynti. Materiaalin ja hankkeen kansainvälisyyden vuoksi video on toteutettu englannin kielellä, ja se on myös tekstitetty suomen kielelle.

Videon suunnittelun aloitin ensin kartoittamalla käännöstä, ja sitä, kuinka siitä tulee mahdollisimman selkeä ja ymmärrettävä. Listasin ylös käsikirjoitusta siitä, mitä tulen sanomaan, ja etsin oikeita englanninkielisiä vastineita suomen kielen sanoille. Tein videosta aluksi demoversion, jotta näkisin millaisena menetelmä voisi toimia. Demoversiossa lauseita oli useita samalla paperilla, ja tämän takia piirroksista tuli liian pieniä ja epäselviä. Myös valotus ja kameran kuvauskulma oli pielessä.

Varsinaisen videon kuvasin päivänvalossa. Laitoin myös yhdelle paperille vain kaksi tai kolme lausetta, jolloin piirtäminen oli selkeämpää ja piirrokset kooltaan suurempia. Isompi fontti ja isommat piirrokset helpottavat myös videon seuraamista. Spiikkasin videon jälkikäteen, eli äänitin puheen videon päälle. Näin videon

kuvaaminen oli helpompaa, koska ei tarvinnut murehtia taustäänistä tai kielivirheistä.

Piirroksia en valinnut etukäteen. Piirrosten tarkoituksena on olla ymmärrettäviä, mutta yksinkertaisia, jotta piirtäminen sujuu nopeasti ja sujuvasti. Piirroksille ei ole määrätty mitään tiettyä kaavaa siitä millaisia niiden pitäisi olla, mutta esimerkiksi lääkärin piirtäminen on helppoa, kun piirtää ihmisen ja ristin. Salama yleensä kuvaa kipua esimerkiksi erilaisissa kommunikaatiokansioissa tai tauluissa käytävissä kuvissa, joten itse kuvailen myös kipuja ja oireita videossa salamoiden avulla.

6.2 Videon arviointi

Videon demoversiosta sain hyvää palautetta opinnäytetyön ohjaajaltani siihen, mitä lopulliseen versioon tulee korjata. Näitä olivat piirrosten koko, paksu tussi, valaistus ja kuvauskulma.

Valmiin videon lähetin ohjaajalleni, jolta sain hyvää palautetta. Lisäsin palautteen pohjalta vielä videon loppuun yhteistyötahojen logot. Mielestäni valmis video vastaa suunnitelmiani, ja video onnistui kaiken kaikkiaan hyvin. Valmis video tulee varmasti käyttöön tulevaisuudessa, sillä ohjaajani mukaan Vietnamin ja Nepalin piirtämistä kommunikaatiomenetelmänä ei juurikaan tunneta, eikä sitä käytetä. Näin ollen videon pohjalta ihmiset voivat rohkaistua käyttämään piirtämistä kommunikaation tukena.

Valmiissa videossa joitakin piirroksia olisi voinut piirtää eri tavalla, mutta kaiken kaikkiaan koen, että piirrosten viesti välittyy katsojalle. Ja tärkeähän piirtämisessä on muistaa se, että sen voi tehdä monella eri tavalla. Tärkeintä on ymmärrettävyys ja selkeys.

7 OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KERUU

Opinnäytetyöni on kehittämispainotteinen. Kehittämispainotteisessa opinnäytetyössä tuotetaan jokin uusi palvelu tai tuote. Tässä opinnäytetyössä on tuotettu yksi video, joka toimii tuotteena DVINE-hankkeelle.

Aineiston keruuna toimi avoin teemahaastattelu kahdelle ammattilaiselle. Tässä yhteydessä haluan myös mainita tiedon hankinnasta työn kannalta. Piirrosmenetelmistä ei ole juurikaan kirjallisuutta, vaan kirjallisuus rajoittuu eri AAC-menetelmistä kertoviin kirjoihin ja niiden kappaleisiin piirrosmenetelmistä. Tietoa olen kerännyt sen vuoksi paljon eri internet lähteistä, kuten Papunetistä, sekä ammattilaisten omista verkkojulkaisuista. Hakusanoina lähteiden löytämiseen käytin muun muassa termejä nopea piirrosmenetelmä, puheen rytmissä piirtäminen, piirtäminen kommunikaatiokeinona, sekä eri piirrosmenetelmät kommunikaatiossa.

Englanninkielisen materiaalin löytäminen tuotti myöskin haasteita. Luonnollisesti DVINE-projektista tietoa löytyi englannin kielellä, sillä hanke on kansainvälinen, mutta mitä piirrosmenetelmiin tulee, olikin materiaalin löytäminen hieman haastavampaa. Lopulta myös piirrosmenetelmistä löytyi jonkin verran tietoa myös englanniksi.

7.1 Kvalitatiivinen tiedonhankinta

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä toimii kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkia ja ymmärtää ilmiötä. Aineistonkeruumenetelminä voi toimia esimerkiksi erimuotoiset haastattelut, havainnointit, sekä kirjallinen ja kuvallinen aineisto (Eskola&Suoranta 1998, s. 15). Tässä opinnäytetyössä tutkittavana ilmiönä toimii piirrosmenetelmien käyttö ammattilaisten näkökulmasta.

Laadullisessa tutkimuksessa usein tutkitaan vain pientä määrää tapauksia ja pyritään niiden analysoimiseen mahdollisimman perusteellisesti. Tätä kutsutaan harkinnanvaraiseksi otannaksi. Tärkeää tässä tapauksessa ei ole määrä, vain laatu. (Eskola&Suoranta 1998, s. 18.) Tässä opinnäytetyössä tutkitaan piirrosmenetelmien käyttäjäkokemuksia ammattilaisten näkökulmasta, eli tärkeää oli löytää ammattilaisia, jotka ovat käyttäneet työssään piirrosmenetelmiä, sen sijaan, että haastateltavina olisi ollut kuka tahansa puheterapeutti tai puhevammaisten tulkki.

7.2 Avoin teemahaastattelu asiantuntijoille

Haastattelut suoritin avoimena teemahaastatteluna. Olin etukäteen laatinut kysymyksien rungot haastateltaville (Liitteet 1 ja 2), ja lähestyin haastateltavia ensin sähköpostin välityksellä ja tiedustelin mielenkiintoa osallistua haastatteluun. Molemmat haastateltavat suostuivat haastatteluun. Suositukset haastateltavista henkilöistä sain opinnäytetyöni ohjaajalta.

Haastattelu on yleinen tapa kerätä laadulliseen tutkimukseen tai opinnäytetyöhön aineistoa. Haastattelu on ideana yksinkertainen, ja tarkoituksena on tietää haastateltavan henkilön taustoista mahdollisimman paljon. (Eskola&Suoranta 1998, s. 85.) Tässä opinnäytetyössä käytin haastattelumenetelmänä avointa teemahaastattelua. Teemahaastattelussa aihepiirit ovat etukäteen määritellyjä, ja tarkoituksena on käydä haastateltavan kanssa läpi kaikki aihepiirit, mutta niiden järjestys ja laajuus voi vaihdella (Eskola&Suoranta 1998, s. 86). Avoimessa haastattelussa tilanne muistuttaa tavallista keskustelua, jossa keskustelut käydään tietystä aiheesta, mutta teema-alueet voivat vaihdella haastateltavien keskuudessa. (Eskola&Suoranta 1998, s. 86.)

Toisen haastattelun hoidin sähköpostin välityksellä ja toisen haastateltavan kanssa sovimme tapaamisen, jolloin pystyimme tekemään haastattelun kasvotusten. Haastattelut suoritettiin marraskuussa 2021. Toinen haastatteluista nauhoitettiin tätä opinnäytetyötä varten, ja materiaali tuhotaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Olin laatinut molemmille haastateltaville haastattelukysymyksien rungot, jotka muistuttivat sisällöltään toisiaan, pienin eroavaisuuksin. Haastattelukysymykset olin kuitenkin laatinut siten, että saisin mahdollisimman tarkkaan tietoa haastateltavien henkilöiden taustoista, joiden avulla voisin analysoida vastauksia piirrosmenetelmien käyttöön ja kokemuksiin liittyen. Vaikka teemahaastattelussa yleensä ei käytetä valmiita kysymyksiä (Eskola&Suoranta 1998, s. 86) niin omalla kohdallani olin tehnyt valmiita kysymyksiä helpottamaan keskustelua.

8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET JA ANALYSOINTI

Tässä kappaleessa kerron hieman haastateltavien taustoista, sekä haastatteluprosesseista. Avaan myös haastattelujen tuloksia ja haastateltavien kokemuksia piirrosmenetelmien käytöstä.

8.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastattelua varten haastattelin yhtä puhevammaisten tulkkia sekä puheterapeutti Hannele Merikoskea, joka on kehittänyt nopean piirrosmenetelmän. Päätin pitää haastateltavien määrän pienenä, sillä muuten vastausten käsittelyyn ja haastatteluihin olisi kulunut liikaa aikaa. Haasteita olisi toki myös tuottanut se, että jos olisin pitänyt haastateltavien määrän suurempana, olisi minulla kulunut aikaa sen selvittämiseen, että ketkä tulkit ovat työssään piirrosmenetelmiä käyttäneet. Vastauksia analysoidessani tulin siihen tulokseen, että kaksi haastateltavaa oli hyvä määrä, sillä piirrosmenetelmät ovat Suomessa vielä vähäisessä käytössä, joten niiden käytöstä ei ole laajasti tietoa saatavilla, ja esimerkiksi kaikki puhevammaisten tulkit tai puheterapeutit eivät työssään käytä piirrosmenetelmiä.

Haastateltavana ollut puhevammaisten tulkki on alun perin valmistunut viittomakielen ohjaajaksi, tämän jälkeen suorittanut puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon, ja myöhemmin vielä käynyt lukemassa puhevammaisten tulkin ammattikorkeakoulututkinnon. Työhistoriaa hänellä on viittomakielen ohjaajana toimimisesta kehitysvammaisten asiakkaiden kanssa, ja tulkkina hänellä on kokemusta sekä tulkkauksista, että opetuksista.

Hannele Merikoski on suorittanut filosofian maisterin tutkinnon, ja on ammatiltaan puheterapeutti. Hänellä on yli 30 vuoden työkokemus puheterapeutina toimimisesta. Hannele on urallaan tehnyt laajalti erilaista yhdistystoimintaa, hän on muun muassa toiminut Suomen CP-terapiayhdistyksen hallituksen jäsenenä, sekä ollut mukana myös Bliss-yhdistyksessä. Nykyään Merikoski tekee paljon työtä piirrosmenetelmien kouluttajana.

8.2 Tulosten teemoittelu ja analysointi

Teemoittelu on yleinen tapa analysoida haastattelujen aineistoa. Teemoittelussa on kyse siitä, että aineistoa järjestellään eri teemojen mukaan. Teemojen alle järjestellään ne asiat, joista haastatteluissa on kyseisestä teemasta kerrottu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006, 7.3.4 Teemoittelu.) Tässä opinnäytetyössä olen laatinut kolme teemaa, joiden alle olen koonnut haastateltavien kokemuksia piirrosmenetelmistä.

Olin luonut molemmille haastateltaville omat kysymykset, jotka sisällöltään muistuttivat toisiaan (Liitteet 1 ja 2). Kysymysten tarkoituksena oli ohjata haastattelujen suuntaa ja vastata tutkimusongelmiin- ja kysymyksiin. Kysymykset eivät olleet täysin samat, koska haastateltavina oli kaksi eri alan ammattilaista. Näin ollen esimerkiksi puheterapeutilta ei voinut tiedustella, että millaisiksi hän kokee menetelmien käytön tulkkauksessa. Kysymysten kuitenkin tuli olla saman tyyliä, jotta analysointi onnistuisi.

8.3 Haastateltavien kokemukset ja suositukset piirrosmenetelmien käytöstä

Haastateltavien vastauksia ei voi yleistää, eikä heidän vastauksiaan voi käyttää vastaamaan molempien ammattikuntien puolesta. Vastaukset ovat heidän kokemuksiaan menetelmistä, ja näin ollen ovat yksilöllisiä mielipiteitä.

8.3.1 Kokemuksia piirrosmenetelmien käytöstä

Molemmat haastateltavat kokivat piirrosmenetelmien käytön hyödylliseksi. Erityisesti menetelmän käyttö on hyödyllistä, jos asiakkaalla on vaikeuksia ilmaista itseään tai tarpeitaan puhumalla. Molemmat haastateltavat myös mainitsivat, että monet kokevat piirtämisen aloittamisen vaikeaksi. Yleensä tämä johtuu siitä syystä, että piirtämisen itsessään ajatellaan olevan vaikeaa ja että piirrosten tulisi olla hienoja, vaikka näin ei ole. Toinen haastateltavista mainitsi, että kun jännityksestä pääsee yli, niin monet ovat kokeneet piirtämisen helpoksi ja käteväksi

kommunikaatiotavaksi. Erityisesti toinen haastateltavista kehui puheen rytmisessä piirtämistä hyväksi kommunikaatiotavaksi:

”Puheen rytmisessä piirtäminen soveltuu mihin tahansa tilanteeseen. Useimmiten ihan meille kaikille visuaalinen tuki on tarpeen. Erityisesti kun se tukee tarkkaavuutta. Tapamme viestiä selkiytyy ja rytmittyy. Ristiriitatilanteissa tunteet siirtyvät paperille ja se rauhoittaa tilannetta.”

Haastateltavana ollut tulkki mainitsi, että on päässyt käyttämään tulkkauksessa piirtämistä, mutta ei runsaassa määrin. Joitakin tilanteita on ollut, että asioita on kannattanut selventää asiakkaalle piirtämällä, mutta yleisesti hän on kokenut piirtämisen työssään vähäiseksi. Tulkki kertoi, että kaikilla hänen asiakkaillaan on ollut piirtämisen ohella jokin muukin kommunikaatiomenetelmä, piirtäminen on toiminut yleensä vain muiden menetelmien tukena.

”Tulkkina sitä oon käyttänyt niin, että on voitu piirtää hiekkaan tai lumeen jotain, mutta sit on myös ihan kynällä ja paperilla. Enemmän kuitenkin, että on selvennetty jotain yksittäistä asiaa, ei niinkään pitkiä tarinoita ole piirretty. Enemmän olen ehkä käyttänyt puheen rytmisessä piirtämistä, en oikeastaan nopeaa piirrosviestintää.”

Molemmat haastateltavista olivat selkeästi enemmän käyttäneet piirrosmenetelmänä puheen rytmisessä piirtämistä.

8.3.2 Kokemuksia piirrosmenetelmien käyttämisestä ulkomailla

Haastateltavana ollut tulkki kertoi, että on käyttänyt menetelmiä ulkomailla siinä tapauksessa, että hän on ollut matkalla asiakkaan kanssa, joka käyttää piirrosmenetelmiä kommunikaatiossa. Menetelmän käyttö ei ole liittynyt suoraan ulkomailla olemiseen, vaan asiakkaaseen, joka käyttää piirtämistä normaalissakin arjessaan. Tulkki on kokenut, että hänen mielestään ulkomailla suvaitsevuus on

ollut parempaa, eikä puhevammaista asiakasta tai hänen kanssaan piirtämistä ole ihmetelty.

Puheterapeutti kertoi menetelmien käyttämisestään ulkomailla seuraavasti:

”Vapaaehtoistyössä Kiinassa 14 vuoden aikana piirtämisellä on ollut koulutuksessa iso rooli. Olen myös vetänyt Nopean piirrosviestinnän työpajaa ISAAC-konferenssissa Brasiliassa, jossa oli osallistujia eri maista. Olen myös esitellyt menetelmää kanadalaisille ja amerikkalaisille kollegoille.”

8.3.3 Haastateltavien ajatuksia piirrosmenetelmien hyödyistä ja haasteista

Molemmat haastateltavat jakoivat samoja ajatuksia siitä, että piirtämisen aloittaminen voi jännittää, mutta kun jännityksestä pääsee yli, on piirtäminen hyvä tapa kommunikoida asiakkaiden kanssa. Molemmat kokivat, että piirtäminen sopii monille asiakkaille. Toinen haastateltavista kertoi, että jos esimerkiksi asiakkaalta puuttuu kommunikointikansiosta jokin tietty kuva, jota ei löydy valmiina internetistä tai sovelluksista, niin piirtämällä kuvan saa tehtyä nopeasti.

Haastateltavana ollut tulkki harmitteli, ettei ole työssään käyttänyt kovin paljoa piirtämistä, ja että yleensä jos taitoa haluaa niin sanotusti ylläpitää, tulee piirtämistä harjoitella itsekseen. Tulkki koki, että hänen mielestään puheterapeutit käyttävät piirtämistä ehkä enemmän työssään.

Puheterapeutti kertoi, että piirtämisen hyviä puolia on se, että sitä voi tehdä monella tapaa. Piirtämistä ei tarvitse rajata puheen rytmissä piirtämiseen tai nopeaan piirrosviestintään, vaan piirtämistä voi suorittaa esimerkiksi piirrä ja arvaakyselyllä. Piirtämistä voi aluksi käyttää vain vähän, ja myöhemmin sitä voi monipuolistaa. Sen sijaan nopean piirrosviestinnän käyttäminen voi olla aluksi haastavaa, sillä menetelmä pitää ensin opetella.

9 POHDINTA

Opinnäytetyötä tehdessäni tulin yllättyneeksi siitä, kuinka vähän tietoa piirrosmenetelmistä oikeastaan on ja kuinka vähän menetelmiä oikeasti käytetään tulkauksessa. Toki menetelmiä voidaan käyttää nopeasti paikkaamaan esimerkiksi puuttuvaa kuvaa tai selventämään yksittäistä asiaa, mutta ainoana kommunikaatiomenetelmänä piirtäminen ei välttämättä toimisi. Piirrosmenetelmien hienous kuitenkin on siinä, että tarvitaan vain kynä ja paperi, tai esimerkiksi tabletin piirto-sovellus siihen, että kommunikaatio onnistuu.

Opin opinnäytetyötä tehdessäni myös moniammatillisuudesta, sillä jotenkin rajasin mielessäni piirrosmenetelmät vain tulkaukseen, mutta työtä tehdessäni opin, että piirrosmenetelmiä käytetään laajasti muuallakin. Esimerkiksi juuri puheterapeutit käyttävät piirtämistä työssään, ja päiväkodeissa ja kouluissa piirtäminen toimii menetelmänä mainiosti.

Opinnäytetyöhön mielenkiinto heräsi alun perin koulumme lehtorin ehdotuksesta. Piirrosmenetelmistä ei ole aikaisemmin tehty omaa opinnäytetyötä, vaan menetelmää on käsitelty yksittäisenä kappaleena esimerkiksi AAC-menetelmistä kertovissa opinnäytetöissä. Opinnäytetyön tavoitteena olikin tuoda piirrosmenetelmiä ja niiden käyttöä enemmän ilmi, sillä piirrosmenetelmien käyttö ja opetus on vielä vähäistä.

Opinnäytetyötä tehdessäni olisin voinut kiinnittää enemmän huomiota aikataulutukseen, sillä esimerkiksi tiedonhakuun kului paljon aikaa. Piirtämällä toteutettua videota stressasin liikaa, sillä piirtämisen ideanahan nimenomaan on se, että kommunikaatio on nopeaa, eikä sillä ole merkitystä ovatko piirrokset hienoja, kunhan ne ovat ymmärrettävissä asiakkaalle.

Kehitysideana opinnäytetyön jatkamiselle voisi olla eri asiakasryhmien kokemusten kerääminen piirrosmenetelmien käytöstä. Tässä opinnäytetyössä rajasin ko-

kemukset ammattilaisten käyttökokemuksiin ja suosituksiin, mutta mielenkiintoista voisi olla tietää, kuinka eri asiakaskunnat käyttävät ja hyötyvät piirrosmenetelmistä.

LÄHTEET

- Aivoliitto. (i.a.) *Piirtäminen*. Saatavilla 27.4.2021 <https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kehityksellinenkieliharjo/ohjaus-ja-neuvonta/estee-ton-viestinta/piirtaminen/>
- Aivoliitto. (i.a.) *Puheen ja kielen häiriöt: afasia ja dysartria*. Saatavilla 8.1.2022 <https://www.aivoliitto.fi/aivoverenkiertohairio/sairastumisen-jal-keen/muutokset/kieli-puhehairiot/ - 9af5285a>
- Coronaria. (i.a.) *Puheterapia*. Saatavilla 5.3.2022 <https://www.coronaria.fi/puhe-terapia/>
- CP-Liitto. (i.a.) *CP-vamma*. Saatavilla 7.1.2022 <https://cp-liitto.fi/cpvamma/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (9.4.2021) *Co-developing higher education in Nepal and Vietnam*. <https://www.diak.fi/en/2021/04/09/co-developing-higher-education-in-nepal-and-vietnam/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.) *Tulkki (AMK) Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus*. Saatavilla 6.6.2021 <https://www.diak.fi/hakeminen/koulutukset/amk/tulkki-viittomakieli-tulkkaus/ - e455f812>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.) *Opinto-opas. Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus*. Saatavilla 5.1.2022 <https://opinto-opas.diak.fi/fi/43204/fi/47045>
- DVINE. (i.a.) *Project info*. Saatavilla 8.1.2022 <https://dvine.diak.fi/project-info/>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (5. p. 2001). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino 1998.
- Finlex. (2010). *Laki vammaisten henkilöiden Tulkkauspalvelusta*. Saatavilla 29.4.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- Heister Trygg, B., Rautakoski, P., & Trygg, B. H. (2010). *Graafinen kommunikointi: Esineet, kuvat ja symbolit puhetta tukevassa ja korvaavassa kommunikoinnissa*. Kehitysvammaliitto.
- Huuhtanen, K. (toim). (2012). *Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa* (Uud. laitos.). Kehitysvammaliitto, oppimateriaalikeskus Opike.

- Johnston, O. (06.05.2015). *Helping the Client Confronted with Aphasia Improve his Communication Skills through the Use of Art Therapy*.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08322473.1999.11432242>
- Järvenpää, E. (02.02.2016). *Laadullinen tutkimus* [PowerPoint-diat].
<https://www.cs.tut.fi/~ihtesem/k2007/materiaali/luento4.pdf>
- Karrasch, M., Lindblom-Ylänne, S., Niemelä, R., Päivänsalo, T., & Tynjälä, P. (2011). PS: *Lukion psykologia*. 1. Otava.
- Kehitysvammaliitto. (i.a.) *Kehitysvammaisuus*. Saatavilla 20.4.2022
<https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/>
- Ketola A., & Pitkäsalo, E. (21.10.2020) *Kielellistä saavutettavuutta sarjakuvan keinoin*. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2020/kielellista-saavutettavuutta-sarjakuvan-keinoin>
- Kela. (i.a.) *Vammaisten tulkkauspalvelu*. Saatavilla 4.5.2021
<https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu>
- Kela. (i.a.) *Tulkkilista*. Saatavilla 8.1.2022 <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-tulkkilista>
- Kela. (i.a.) *Tulkin kanssa työskentely*. Saatavilla 5.1.2022 <https://www.kela.fi/documents/10180/1152184/TULKIN+KANSSA+TYOSKENTELY.pdf/5339ce57-dc88-4985-ba8e-4dfaec3f6c65>
- Kivimäki, S. (30.9.2019). *Kuulovammaiset viittovat, näkövammaiset käyttävät pistekirjoitusta, mutta miten kommunikoivat puhevammaiset? – Viisi faktaa puhevammaisuudesta*. <https://www.superlehti.fi/ilmiot/kuulovammaiset-ihmiset-viittovat-nakovammaiset-kayttavat-pistekirjoitusta-mutta-miten-kommunikoivat-puhevammaiset-viisi-faktaa-puhevammaisuudesta/>
- Koslonen, T. & Nisula, M. (27.5.2019). *Piirtäminen viestinnän ja tulkkauksen tukena*. <https://www.humak.fi/blogit/piirtaminen-viestinnan-ja-tulkkauksen-tukena/>
- Laine, K., Roisko, E., & Selin-Grönlund, P. (23.09.2019). *Kommunikaatio-opetus ja -ohjaus*. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tukija-palvelut/sopeutumisvalmennus/kommunikaatio-opetus-ja-ohjaus>

- Lingraphica. (i.a.) *Drawing to communicate*. Saatavilla 7.4.2022
<https://www.aphasia.com/aphasia/communication-tips/drawing-to-communicate/>
- McCormack, J., McLeod, S., J. Harrison, L. & L. Holliday, E. (18.03.2022).
Drawing Talking: Listening to Children With Speech Sound Disorders. https://pubs.asha.org/doi/full/10.1044/2021_LSHSS-21-00140
- Merikoski, H. (03.06.2020). *Piirtäminen esteettömän viestinnän keinona*. Saatavilla 8.1.2022 <https://tikonen.fi/aiheet/kommunikointikeinot/piirtamisen-esteettoman-viestinnan-keinona/>
- Mokoma. (i.a.) *Tulkin ja avustajan tehtävänkuva*. Saatavilla 5.11.2022
<https://www.mokoma.fi/tehtavankuva.php>
- National Aphasia Association. (i.a.) *Visual Art and Aphasia*. Saatavilla 7.4.2022
<https://www.aphasia.org/stories/visual-art-and-aphasia/>
- Niittyinperä, U. (12.11.2021). *Distance learning solutions and hybrid learning*.
<https://dvine.diak.fi/2021/11/12/distance-learning-solutions-and-hybrid-learning/>
- Papunet. (i.a.) *Mitä on puhevammaisuus?* Saatavilla 11.5.2021 <https://papunet.net/tietoa/mita-on-puhevammaisuus>
- Papunet. (i.a.) *Nopea piirrosviestintä*. Saatavilla 5.1.2022 <https://papunet.net/tietoa/nopea-piirrosviestinta>
- Papunet. (i.a.) *Puhetta korvaava kommunikointi eli AAC*. Saatavilla 8.4.2022
<https://papunet.net/tietoa/puhetta-korvaava-kommunikointi-eli-aac>
- Puhevammaistenviikko. *Puhevammaisuus*. Saatavilla 11.5.2021
<https://www.puhevammaistenviikko.fi/etusivu/puhevammaisuus/>
- Riveria. (i.a.) *Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto*. Saatavilla 6.6.2021 <https://www.riveria.fi/hakijalle/erikoisammattitutkinnot/puhevammaisten-tulkkauksen-erikoisammattitutkinto/>
- Selko. (i.a.) *Mikä on puhevamma?* Saatavilla 11.5.2021 <https://selko.fi/puhevammaisuus/>
- Tikoteekki. (i.a.) *Puhevammaisten tulkkauspalvelu*. Saatavilla 4.5.2021
<https://www.kehitysvammaliitto.fi/tikoteekki/tietoa/puhevammaisten-tulkkauspalvelu/>

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Saatavilla 8.4.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>
- Savas. Savon Vammaisasuntosäätiö. (i.a.) *Kommunikaatio ja vuorovaikutus*. Saatavilla 11.5.2021 [https://www.savas.fi/userfiles/file/tuettu_paatoksenteke/Kommunikaatio ja vuorovaikutus .pdf](https://www.savas.fi/userfiles/file/tuettu_paatoksenteke/Kommunikaatio_ja_vuorovaikutus_.pdf)
- Valmennuskeskus. (i.a.) *Logopedian opiskelu*. Saatavilla 5.3.2022 <https://www.valmennuskeskus.fi/valmennuskurssit-yliopisto/logopedia/opiskelu-ja-tyoelama>
- Vernerin. (2.3.2018.) *Puhe- ja kommunikaatioterapia*. <https://verneri.net/yleis/puhe-ja-kommunikaatioterapia>
- Åbo Akademi. (i.a.) *Logopedian koulutusohjelma*. Saatavilla 5.3.2022 <https://www.abo.fi/fi/opintolinjat/logopedia/>

LIITE 1. HAASTATTELUKYSYMYSTEN RUNKO 1

Haastattelukysymykset opinnäytetyöhön

Haastattelun laatija ja opinnäytetyön tekijä: Emilia Itänen, neljäs vuosikurssi
G45vtk

Korkeakoulu: Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turun-kampus

Kysymykset:

1. Millainen työ- ja koulutustausta sinulla on?
2. Kuinka keksit nopean piirrosviestinnän?
3. Millaiset asiakkaat hyötyvät omasta mielestäsi menetelmästä eniten?
4. Käytätkö nopeaa piirrosviestintää nykyään usein työssäsi? Entä puheen rytmissä piirtämistä?
5. Kumpaa olet käyttänyt enemmän: nopeaa piirrosviestintää vai puheen rytmissä piirtämistä?
6. Oletko käyttänyt eri piirtämismenetelmiä maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa?
7. Oletko käyttänyt piirtämismenetelmiä ulkomailla?
8. Millaisia ovat mielestäsi menetelmien hyödyt ja haasteet?
9. Mitä neuvoja mahdollisesti antaisit menetelmiä käyttäville asiakkaille tai heidän perheilleen?
10. Entä millaisia neuvoja antaisit menetelmiä käyttäville eri alojen ammattilaisille?

LIITE 2. HAASTATTELUKYSYMYSTEN RUNKO 2

Haastattelukysymykset opinnäytetyöhön

Haastattelun laatija ja opinnäytetyön tekijä: Emilia Itänen, neljäs vuosikurssi
G45vtk

Korkeakoulu: Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turun-kampus

1. Millainen työ- ja koulutustausta sinulla on?
2. Käytätkö työssäsi usein eri piirrosmenetelmiä?
3. Oletko käyttänyt enemmän puheen rytmisessä piirtämistä vai nopeaa piirrosviestintää?
4. Millaisten asiakkaiden kanssa olet yleensä piirrosmenetelmiä käyttänyt?
5. Koetko piirrosmenetelmät helpoiksi, haastavaksi vai jotain niiden väliltä?
6. Onko piirtämisen rinnalla usein jokin muukin kommunikaatiomenetelmä, tai oletko törmännyt asiakkaisiin, jotka kommunikoivat vain piirtämällä?
7. Oletko käyttänyt piirtämistä maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa?
8. Oletko käyttänyt piirtämistä ulkomailla?
9. Mitkä ovat mielestäsi piirrosmenetelmien hyviä ja huonoja puolia?

LIITE 3. VIDEOSSA KÄYTETTY MATERIAALI

I would like to see a doctor.

Do you have an appointment?

Please wait, just a few minutes.

Do you have health insurance?

The doctor is now ready to see you.

What are your symptoms?

I have been feeling sick.

I am in a lot of pain.

I have been having headaches.

I have been feeling very tired.

I have been feeling depressed.

How long have you been feeling like this?

Is there any possibility you might be pregnant?

I think I might be pregnant.

I am allergic to antibiotics.

Are you on any sort of medication?

I need a sick note.

Can I have a look?

Where does it hurt?

I am going to give you an injection.

I am going to prescribe you some antibiotics.

Take two of these pills three times a day.

LIITE 4. PUHEEN RYTMISSÄ PIIRTÄMÄLLÄ TUOTETTU VIDEO

Linkki videoon, joka on tehty puheen rytmissä piirtämällä.

<https://www.youtube.com/watch?v=KHfD0Jyc3jI>